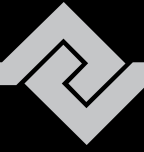
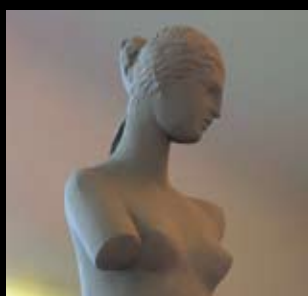

MicroVisie Magazine

» Het vakblad van TMC Nederland

SUR

RENDER

Ervaringen uit Breda en Heerhugowaard » Luxology's Render Engine

Tekent u al volgens de NLCS-standaard? » MicroStation V8i

Agenda » Tips en Trucs

Adobe-oplossingen voor AEC

Bedrijven binnen de AEC-markt (Architecture, Engineering en Construction), kennen een grote hoeveelheid uitdagingen. Vaak wordt gewerkt met uitgebreide teams die op verschillende geografische locaties werken. Men heeft te maken met strakke schema's en enorme hoeveelheden informatie die zich in verschillende systemen bevinden. Daarnaast wordt een veelheid aan verschillende bestandsformaten gebruikt. Om succesvol en onderscheidend te zijn in de huidige snelle, competitieve economie, moeten AEC-bedrijven betrouwbaar en efficiënt 2D-ontwerpen, 3D-modellen, specificaties, contracten en andere projectinformatie kunnen delen met uitgebreide teams en klanten – en dat ook nog eens op een veilige manier waarbij gevoelige informatie beschermd wordt.

Adobe Acrobat 9 software helpt u veilig en snel samen te werken aan ontwerp informatie (Design Collaboration).

Met Adobe Acrobat 9 software kunt u:

- Complexe documenten en CAD-tekeningen combineren in één portfolio
- Gevoelige bedrijfsinformatie beter beveiligen
- Projectrevisies efficiënter stroomlijnen
- Elektronische formulieren maken en beheren

Seminar Design Collaboration

Dinsdag 17 maart 2009

14.00 tot 17.00 uur

Bezoek dit gratis seminar dat Adobe Systems Benelux organiseert in samenwerking met Bentley.

Meer informatie en aanmelden: www.adobe.nl/events

**ADOBE ACROBAT 9
PRO EXTENDED**

Meer informatie over Adobe Acrobat Pro Extended: www.adobe.nl/acrobatproextended

In dit nummer

Redactioneel 3 Colofon 22

Nico van Caspel

Secretaris TMC NL

Voor leden door leden

4/5

Nieuws en agenda

6

Bentley levert knap stukje werk met V8i

8

De Flexiweb/GWS focusgroep in de spotlights

10

GIS onmisbaar bij de gemeente Heerhugowaard

12

Tips en Trucs in MicroStation V8 XM Edition

14

Luxology's Render Engine

16

Gemeente Breda: snel en probleemloos naar ProjectWise XM

19

TMC NL Forumdag in de Beurs van Berlage

20

Tekent u al volgens de NLCS Standaard?

22

"Even weggeweest..." De Bentley Column

OMSLAGILLUSTRATIE

Venus van Milo, gemaakt met MicroStation en Luxology's render engine

Ontwerp: Kurt Singstad (singstad@mad.no)
moderne arkitektur og design
Oslo, Noorwegen

Alweer een nieuw jaar met vele interessante bijeenkomsten voor TMC-leden. Ook het jaarlijkse Forum staat weer gepland en wel op 1 oktober. We zijn erg druk bezig met de voorbereidingen, maar kunnen alvast verklappen dat we het evenement in theater De Hanzehof in Zutphen organiseren. Op de website en in deze MicroVisie staan alle bijeenkomsten op een rijtje. Noteer ze in uw agenda!

Ik wil toch nog even terugblikken op 2008, want voor TMC was het een succesvol jaar. In oktober vond het TMC Forum plaats in de Beurs van Berlage in Amsterdam. Van de 220 bezoekers hebben we veel positieve reacties gekregen. Natuurlijk zijn er altijd verbeterpunten, maar daar leren we weer van. Dank gaat uit naar alle mensen die bijgedragen hebben aan deze fantastische dag. Of dat nu was met ideeën, een presentatie, hulp ter plekke of een sponsorbijdrage. Kortom, het was een geslaagde dag!

Tijdens het Forum is de eerste MicroVisie uitgedeeld en met enthousiasme ontvangen. Het is ook niet niks zo'n onafhankelijk Nederlands tijdschrift. We zijn er trots op dat we dit onze leden kunnen aanbieden. Maar zonder leden kunnen we dit blad niet maken, dus laat uw mening weten. Geef input voor de inhoud of gebruik MicroVisie als promotiemiddel door te adverteren.

Als bestuur kunnen we mogelijk nog meer voor onze leden betekenen. Twee keer per jaar zitten we met afgevaardigden van de verschillende focusgroepen bij elkaar. Daar worden plannen gemaakt en ideeën geboren. Het idee van een extra themamiddag (seminar) is misschien één van die dingen. Het kan ook zijn dat u nu nog met suggesties rondloopt. Laat het me weten!

info@tmc-nederland.nl

Kort nieuws

BE CONFERENCE 2009

Bentley organiseert haar jaarlijkse conferentie van 11 t/m 14 mei in Charlotte, North Carolina. Blijf op de hoogte van het laatste nieuws over het programma, inschrijving en hotel- en reisinformatie en registreer op:

www.bentley.com/beconference

VERNIEUWDE WEBSITE TMC

De TMC-website wordt vernieuwd. Een frisse uitstraling, overzichtelijk, maar toch vertrouwd. Ga ook eens naar het forum en deel je vragen en antwoorden met vakgenoten.

BENTLEY BOEKEN

Bentley Institute Press biedt Engelstalige, training- en naslagboeken over Bentley-applicaties. TMC-leden krijgen kortingen op hun bestelling, die kunnen oplopen tot 30%. Voor een overzicht van alle boeken: www.bentley.com/en-US/Training/Books. Neem contact op met het TMC-secretariaat bij interesse.

BENTLEY MXROAD V8i

De nieuwe Bentley MXROAD V8i – Nederlandse versie wordt in maart 2009 verwacht. Vele vooraanstaande wegenprojecten in de Benelux worden met deze 3D software ontworpen of uitgewerkt. De software is in een modern jasje gestoken en de productiviteit is geoptimaliseerd en uitvoerig getest. De vernieuwde Benelux Country kit is uitgebreid met onder andere volledig vernieuwde style- en featureset bibliotheken met stringcodering volgens de nieuwe NOA richtlijnen, superieure MicroStation lijnstijltechnologie, NLCS ondersteuning, vernieuwde verhardingsopbouw conform de laatste Nederlandse richtlijnen, significante toename tekeningproductie- en rekensnelheid, AutoCAD 2009 ondersteuning, nieuwe civiele tools zoals Civil Accudraw, standaard rotonde CROW eisen, visualisatietools en meer.

DESIGN COLLABORATION SEMINAR ADOBE EN BENTLEY

Dinsdagmiddag 17 maart organiseren Adobe Systems Benelux en Bentley Systems een gratis seminar over Design Collaboration. Bedrijven in de AEC-markt kennen vele uitdagingen. Er zijn strakke schema's en veel informatie in verschillende systemen. AEC-bedrijven moeten op een betrouwbare en efficiënte manier bijvoorbeeld 2D-ontwerpen, 3D-modellen, specificaties of contracten kunnen delen met teams en klanten. Creatie van 2D- en 3D-PDF documenten, het stroomlijnen van samenwerking aan ontwerp-informatie (Design Collaboration), de bescherming van intellectueel eigendom, het beheren van projectinformatie met ProjectWise, PDF Portfolio's voor het opstellen en versturen van RFP's, RFQ, RFI's en het automatiseren van formulierprocessen zijn onderwerpen die aan de orde komen. **Voor meer informatie:** www.adobe.nl/events of www.bentley.nl

LET OP JE SELECT-OVEREENKOMST

Tussen Bentley en haar klanten ontstaat soms verwarring omtrent de interpretatie van de SELECT-overeenkomst. Het is verstandig om e.e.a. te controleren en af te stemmen met je Bentley Account Manager. Zeker als je van plan bent te gaan migreren naar XM of V8i. Het gebruik van virtuele omgevingen, zoals VMWare, Softgrid e.d., is in principe in strijd met de SELECT-overeenkomst en wordt niet ondersteund. Wil je toch gebruik maken van virtualisatie, dan kan een addendum op het SELECT contract getekend worden. Het begrip 'site' is soms onduidelijk. Volgens de overeenkomst gaat het om een fysieke locatie, oftewel een adres. Een license pool geldt altijd per site, tenzij de klant met Bentley een ELS-overeenkomst heeft. De huidige kortingstructuur is gebaseerd op het totaal aan bestedingen per jaar. Hierdoor kunnen toegepaste kortingen anders zijn dan in het verleden. Bij vernieuwing van het SELECT-contract ontvangt u een RAS (Renewal Advice Summary), wat hierover een volledig beeld geeft.

Agenda

5 maart 2009	TMC MicroStation bijeenkomst TMC RoPlan bijeenkomst Ledenvergadering TMC (aansluitend) www.tmc-nederland.nl	Grand Kasteel Woerden
5 maart 2009	VNMG bijeenkomst www.vnmg.nl	Bentley, Vianen
17 maart 2009	Design Collaboration Seminar Adobe en Bentley Systems www.adobe.nl of www.bentley.nl	Adobe, Amsterdam
26 maart 2009	TMC ProjectWise bijeenkomst www.tmc-nederland.nl	Gemeente Utrecht
16 april 2009	TMC Geo + Flexiweb/GWS bijeenkomst www.tmc-nederland.nl	Locatie volgt
21-23 april 2009	Overheid & ICT www.overheidenict.nl	Jaarbeurs Utrecht
11-14 mei 2009	Bentley BE Conference www.bentley.com/beconference	Charlotte NC, USA
14 mei 2009	TMC 3D bijeenkomst www.tmc-nederland.nl	Witteveen+Bos, Almere

DE MEESTE DIEPGANG IN IT

**ONTVANG 3
NUMMERS C'T
VOOR SLECHTS
10 EURO!**

Surf snel naar:

www.ct.nl

Deze aanbieding is geldig tot 17 maart 2009

(Lees de voorwaarden)

Als ik het magazine niet meer wil ontvangen, meld ik dat schriftelijk uiterlijk 6 weken voor verzending van het laatste nummer. Indien ik niets doe, wordt mijn abonnement automatisch met een jaar verlengd. (10 nummers voor 51 euro).

Bentley levert een knap stukje we

MicroStation V8i is een vooruitgang op veel gebieden

Een tijd lang hebben we gedacht dat de nieuwe versie van MicroStation de 'Athens Edition' zou gaan worden, maar uiteindelijk is gekozen voor de naam V8i. Dit geldt niet alleen voor MicroStation. Bentley heeft in één keer een zeer groot deel van haar software portfolio uitgebracht in de V8i-versie. Op het moment van schrijven zijn dit 156 producten. Een knappe prestatie op zich.

Bentley spreekt zelf dan ook van "the Most Comprehensive Software Portfolio for Infrastructure Ever Assembled in a Single Release". Samenwerken aan projecten, die gerust multi-disciplinair mogen zijn, zou nu nog beter moeten gaan. Net als altijd vormt MicroStation nog steeds de kern van het Bentley software portfolio, al wordt bijvoorbeeld ProjectWise ook steeds belangrijker. Bij V8i wordt gesproken over zogenaamde 'V8i Core Capabilities', die dan ook voor een groot gedeelte gevormd worden door MicroStation en ProjectWise.

Voor veel van de gebruikers is het echter vooral interessant om te weten of het zinvol is om over te stappen op MicroStation V8i. Wat zijn nu de belangrijkste voordelen en argumenten? Een korte opsomming is niet te doen, want er is erg veel gebeurd. Net als altijd zijn het veel 'kleine' vernieuwingen die het totaalplaatje erg interessant maken, maar er zijn ook 'grote' veranderingen.

3D

Op 3D-gebied zijn wel zeer interessante veranderingen en nieuwigheden te melden, zoals:

• 3D Modeling Tools

De structuur van de Tool Boxes is duidelijker en uniform voor Surface Modeling, Solid Modeling en Feature Modeling. Overal zijn weer nieuwe mogelijkheden toegevoegd. Dit varieert van nieuwe primitives tot tools om surfaces te wijzigen. Niet onbelangrijk om te melden zijn de zogenaamde push-pull modeling tools. Hiermee kan razendsnel en zeer eenvoudig een 3D-model opgebouwd worden op een manier die lijkt op Google SketchUp. In de XM Edition waren hiervoor overigens ook al mogelijkheden.

• Display Styles

Met Display Styles kan de grafische weergave van een 3D-model aangepast worden. Naast de verschillende Render Modes kunnen ook instellingen voor de weergave van o.a. Hidden Lines, Transparency en Background Color aangepast worden. Sla deze instellingen op in een DGNLIB en het is gestandaardiseerd binnen de organisatie.

• Dynamic Views

Het is nu mogelijk om intelligente doorsneden te genereren. Dit hoeft geen

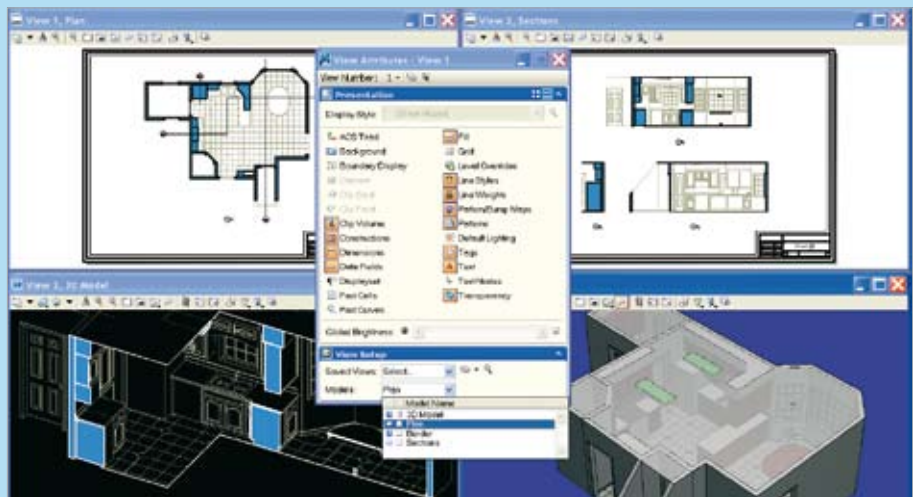
'platte' doorsnede te zijn. Een gebouw kan bijvoorbeeld ook 'open getrokken' worden. Daarnaast is het bijvoorbeeld mogelijk om het model aan de linkerkant van de doorsnede transparant weer te geven en aan de rechterkant als Hidden Line. Zelfs elementen die op de doorsnedenlijn liggen kunnen weer anders worden weergegeven (bijvoorbeeld dikker). Dit biedt ongekende mogelijkheden voor zowel de 2D- als 3D-weergaven van modellen.

• Luxology

Bentley heeft veel ophef gemaakt over de nieuwe Render Engine Luxology. Dit moet veel tijd besparen bij visualisaties bij gelijkblijvende of zelfs betere kwaliteit. In het artikel op pagina 14 in dit magazine wordt hieraan meer aandacht besteed.

Interface

Belangrijke verandering in de Interface, ten opzichte van de XM Edition, is dat de Main Task nu geïntegreerd is bij de Tasks en dat de inhoud aangepast kan worden aan de gekozen Task of Workflow. Ook Workflows zijn nieuw en zijn verzamelingen van

Met Dynamic Views genereer je mooie 2D- en 3D-weergaven. Tevens kan in V8i in iedere View een ander Model getoond worden.

rk met V8i

Tekst: Richard Zethof, TriCentric

Tasks, die het werken aan specifieke projecten of bepaald soort werk kunnen stroomlijnen.

Plotten

Er zit weer een stukje meer InterPlot in MicroStation zelf. Batch Print is vervangen door Print Organizer en biedt substantiële verbeteringen.

Printerdrivers worden nu alleen nog als *.pltcfg geleverd (i.p.v. *.plt bestanden, die overigens nog wel gebruikt kunnen worden). Deze (XML-)bestanden zijn veel eenvoudiger aan te passen en te beheren.

Het is nu altijd mogelijk om Views met hidden line weergave 'non rasterized' te printen. Voorheen was dit niet in te stellen en kreeg je dus automatisch grote plotbestanden.

Algemeen

Een greep uit de nieuwe mogelijkheden die handig zijn voor alle gebruikers:

• Activate Reference

Het is mogelijk om wijzigingen aan te brengen in een Reference File in je huidige tekensessie, zonder deze apart te openen. Uiteraard moet je wel rechten hebben om dit te mogen doen.

• Models en Views

Verschillende Models van één Designfile kunnen in verschillende Views weergegeven worden. Zo hoeft je niet iedere keer te wisselen tussen de verschillende Models.

• User Preferences

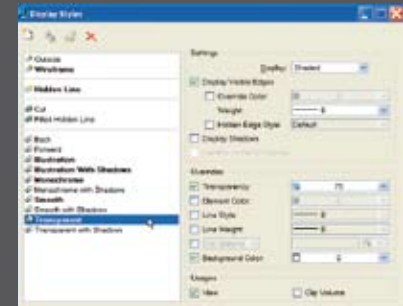
Steeds meer instellingen worden persoonlijk in plaats van dat zij opgeslagen zijn in de designfile. Denk hierbij aan default Snap Mode (en Multi-snap instellingen), instellingen voor achtergrondkleur, selectiekleur etc..

• Selection Enhancements

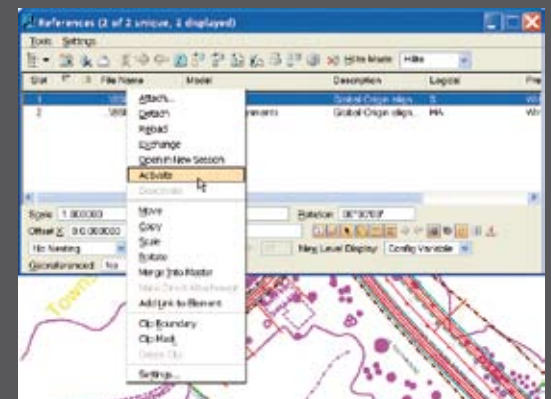
Selecteren kan nu op basis van meer criteria, zoals Text Style, Display Priority etc.. Wat ook handig is dat nu niet altijd van tevoren elementen geselecteerd moeten worden als je deze bijvoorbeeld wilt kopiëren. Dit kan nu ook ná het activeren van het commando. Gebruik hierbij de <Shift>-toets om ook elementen te kunnen selecteren die maar een beetje 'geraakt' worden.

Conclusie

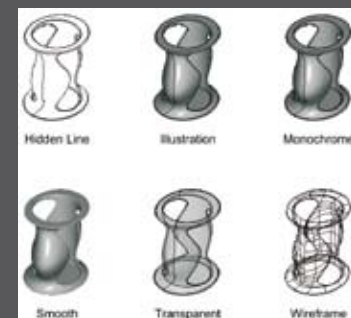
MicroStation V8i is een grote vooruitgang op veel gebieden. Dit geldt zowel voor gebruikers van V8 2004 Edition als V8 XM Edition. XM-gebruikers hebben natuurlijk het voordeel dat zij al gewend zijn aan de vernieuwde interface en dat zij weten dat hun hardware geschikt is (al vraagt V8i iets meer geheugen). Voor gebruikers van V8 2004 Edition is de overgang iets groter. Naast controle op geschiktheid van de hardware (voldoende werkgeheugen en een grafische kaart met ondersteuning van DirectX 9.0c), vraagt voor hen de vernieuwde interface enige gewenning. Uiteraard kom je niet onder V8i uit als je AutoCAD 2009 bestanden moet kunnen verwerken, maar voor de meeste gebruikers zijn er meer dan genoeg voordelen om zo snel mogelijk over te stappen. Bentley heeft een knap stukje werk verricht. ■

Met Display Styles kan de grafische weergave precies ingesteld worden.

Wijzig een Reference zonder deze apart te openen.

Voorbeelden van verschillende Display Styles.

Links

- www.bentley.com/nl-NL/Promo/V8i
- http://communities.bentley.com/Wiki/view.aspx/MicroStation_V8i_Hardware_Recommendations

De Flexiweb/GWS focusgroep in de spotlights

Tekst: Ilse Zethof, TriCentric en Ben Verstegen, Bentley

De Flexiweb gebruikersgroep bestaat al vanaf het jaar 2000. Maar in de loop der jaren is er nogal wat veranderd. Hoog tijd voor een nadere kennismaking met deze actieve TMC focusgroep.

Flexiweb is één van de eerste Nederlandse web-GIS applicaties en is door ISIS Benelux ontwikkeld, toen nog actief als geopartner van Bentley Benelux. Bentley noemt de software ook wel 'Hét standaard Nederlandse internet GIS'. Met Flexiweb kan alle geografische informatie overzichtelijk via internet of intranet gepubliceerd en geraadpleegd worden. Naast de ontwikkelaars van ISIS stonden ook een aantal actieve gebruikers aan de wieg van Flexiweb. Zij kwamen regelmatig samen om de problemen en wensen met elkaar en de ontwikkelaars te bespreken. Een unieke situatie, want door deze klankbordgroep werd het product goed afgestemd op situaties in de praktijk.

Gebruikersgroep in ontwikkeling

Naarmate de software meer verkocht werd, sloten veel enthousiaste gebruikers zich aan en een officiële gebruikersgroep werd gevormd. De groep groeide snel en kreeg een bestuur dat de coördinatie op zich nam. In 2004 heeft Bentley ISIS overgenomen en mede door organisatorische redenen is besloten de Flexiweb gebruikersgroep onder te brengen bij TMC Nederland. Het bestuur is inmiddels veranderd en het stokje is overgenomen door Willem Hartzuiker, clustercoördinator Geo Informatisering bij gemeente Utrechtse Heuvelrug,

Gerrit Jakobs, GIS coördinator bij gemeente Overbetuwe en Erwin van Leiden, teamcoördinator Geo Informatie bij de gemeente Spijkenisse. Zij zijn de trekkers van de focusgroep en werken met een klankbord samen, waarin onder andere Timo Peet en Olga Nijman van de gemeente Nieuwegein zitten. Ook de naam van de groep is gewijzigd in Flexiweb/GWS focusgroep. De groep behartigt dan ook beide applicaties, alsmede GWP.

Platform

Inmiddels ligt de nadruk binnen de focusgroep vooral op het uitwisselen van ervaringen tussen gebruikers. "Wij willen een platform zijn waar organisaties die Flexiweb gebruiken, hun ideeën en problemen kwijt kunnen. Ze kunnen bij elkaar in de keuken kijken en dus veel leren," zegt focusgroepvoorzitter Willem Hartzuiker. Uiteraard blijft ook de terugkoppeling richting Bentley een belangrijke taak. "Doel van onze groep is de lijnen met Bentley zo kort mogelijk te houden. De leden

moeten hun wensen en eisen richting Bentley gezamenlijk en onafhankelijk geprioriteerd kwijt kunnen. Of dat nu gaat over de kwaliteit van de software of de ondersteuning hiervan."

Het bestuur van de focusgroep heeft grote plannen. "We willen meer samenwerking met de andere focusgroepen, zoals de Geo- en RoPlan groep. Er is veel overlap en zeker op beleidsniveau gaat het om de totale geolifecycle en bedrijfskritische processen." In het eerste halfjaar van 2009 organiseert de Flexiweb/GWS groep twee bijeenkomsten. De bijeenkomst in februari is met name voor de uitvoerende Flexiweb beheerders. En de tweede bijeenkomst wordt in samenwerking met de Geo focusgroep gehouden en gaat meer in op beleid en managementproblematiek. Buiten de bijeenkomsten om, hoopt het bestuur in contact te blijven met hun leden via een speciaal Flexiweb/GWS forum op de TMC website. "De Flexiweb gebruikers kennen de praktijk, laten we elkaar helpen." ■

Het Flexiweb bestuur. V.l.n.r.: Gerrit Jakobs, Erwin van Leiden en Willem Hartzuiker.

“Wij willen een platform zijn waar organisaties hun ideeën en problemen kwijt kunnen. Ze kunnen bij elkaar in de keuken kijken en dus veel leren.”

Ontwikkelingen Geo Web Publisher/FlexiWeb en Geo Web Solutions

GEO WEB PUBLISHER/FLEXIWEB

In december 2008 is Geo Web Publisher V8i uitgebracht. Deze versie toont de toenemende integratie van FlexiWeb functionaliteit in standaard GWP. De volgende functionaliteit is toegevoegd, alsmede talloze kleine verbeteringen die door de TMC focusgroep zijn aangemeld:

- PDF printen: op schaal printen naar een pdf bestand met verschillende, zelf te definiëren, sjablonen
- WFS: met GWP kunnen nu WFS services worden gemaakt.
- Redline mogelijkheden en database redline object (de voormalige FlexiWeb webedit module)
- Layer autorisatie op basis van ingelogde gebruiker
- On-the-fly coördinaat conversie

De FlexiWeb modules, die niet in GWP zijn opgenomen, zijn omgezet in zogenaamde 'custom objects', zodat de configuratie volledig in de GWP SiteAuthor kan worden gedaan. Het betreft hier de modules:

- Xsearch: uitgebreide zoekingang/query builder
- Cyclomedia ondersteuning
- Bookmark functionaliteit: opslaan in 'mijn favorieten' van huidige kaartbeeldinstellingen
- GBI koppeling: 2-weg koppeling tussen GWP/FW en GBI (van Oranjewoud)
- XYSearch: een zoekingang waarbij XY coördinaat-informatie kan worden opgegeven

GEO WEB SOLUTIONS

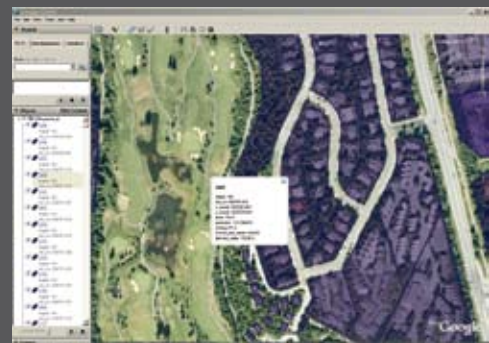
Ook Geo Web Solutions V8i heeft in december 2008 het levenslicht gezien. Het betreft hier een versie met veel toegevoegde functionaliteit:

- Webservices om layers als KML en/of GeoJSON te serveren
- Webservices om geometrie en attributen op te slaan in oracle spatial of DGN-XFM format
- Webservices: alle reeds beschikbare services zijn nu beschikbaar als SOAP webservices
- Een sterk verbeterde beheerapplicatie

Geo Web Solutions V8i is bij uitstek geschikt om eigen geo-informatie toe te voegen aan, en te integreren met Google Maps/Earth, Microsoft Virtual Earth of OpenLayers.

Voorbeeld van een GWP PDF Print.

Streaming KML naar Google Earth met GWS.

Live KML en GeoJSON publiceren in OpenLayers met GWS.

GIS onmisbaar bij de gemeente Heerhugowaard

Tekst: Patrick Rentinck en Frans Trimpe, gemeente Heerhugowaard

De gemeente Heerhugowaard is een snelgroeijende middelgrote gemeente met zo'n 425 medewerkers verdeeld over vijf grote sectoren: Publiek, Stadsbeheer, Stadsontwikkeling, Organisatie Ondersteuning en de Brandweer. In de zoektocht naar dé GIS-oplossing werd al snel geconcludeerd dat er simpelweg geen ideale oplossing is. Er is geen pakket in de markt dat een werkbare standaard-oplossing biedt voor het ontsluiten en presenteren van de belangrijkste bestaande en toekomstige (basis)registraties van gemeenten. Welke rol heeft FlexiWeb XM gespeeld bij het uiteindelijke GIS van Heerhugowaard?

Gemeente Heerhugowaard is een FlexiWeb-gebruiker van het eerste uur. Voordat de eerste versies van FlexiWeb fungeerden als organisatiebreed Geografisch Informatie Systeem, gebruikte de afdeling Bouwen FlexiView al bij de toetsing van bouwvragen. Beschikbare thema's waren toentertijd luchtfoto's, GBKN (de gemeente is zelfregistrerend) en kadasterkaart. Gekoppelde administratieve gegevens waren toen nog niet beschikbaar.

DURP als start van GIS

Bijna parallel aan de update van FlexiView naar FlexiWeb Classic zette de gemeente in 2004 de eerste voorzichtige stappen binnen het stimuleringsproject van VROM om te komen tot digitale bestemmingsplannen (DURP). Er werd een start gemaakt met een centrale adressendatabase vooruitlopend op de

Basis Administratie Gebouwen (BAG). Snel beschikte de gemeente over een dozijn gedigitaliseerde bestemmingsplannen. Deze konden nog niet getoond worden in het net opgeleverde FlexiWeb Classic. Er was in principe geen (functioneel) GIS-beheerder noch een organisatorische borging van GIS. Voor het efficiënter inrichten van werkprocessen en het optimaliseren van dienstverlening werd vanuit het DURP-project aan het management een doorkijk gegeven in door GIS ondersteunde ruimtelijke planvorming en dienstverlening. Dit resulteerde in de opdracht voor GIS fase I.

De gemeente beschikt over diverse zelf gemaakte IMRO-2003 en -2006 gecodeerde bestemmingsplannen. IMRO-2008 plannen zijn in de maak.

GIS fase 1

In de eerste fase in de ontwikkeling naar een volwassener GIS werd gekozen voor een 'organisch model'. Ondanks een (te) beperkt budget werd gekozen voor een pragmatische aanpak en het beheer werd tijdelijk ondergebracht bij de afdeling Ruimtelijke Ordening. Het aantal thema's werd sterk uitgebreid en door zogenaamde flitstrainingen op alle afdelingen werd het GIS in de gehele organisatie bekend gemaakt. Daarnaast kreeg GIS een eigen plek op het intranet. Al snel werd het centraal adressenbestand aan het GIS toegevoegd en volgden er afspraken over het beschikbaar stellen en actueel houden

van thema's door de bronhouders. Het GIS groeide en werd een onmisbaar onderdeel van veel werkprocessen binnen de gemeente. De vraag om meer, betrouwbare en actuelere gegevens werd daarmee ook groter. Het groeiemodel heeft uiteindelijk geleid tot een opdracht vanuit het MT om GIS fase II te starten en is budget ter beschikking gesteld.

GIS fase 2

Ondersteund door EGEM-I werd dit tweede fase GIS-project opgestart. Specifieke doelstelling was het borgen van GIS in de organisatie en in de budgetcyclus van de gemeente. Belangrijk was ook de aansluiting van het nieuwe GIS bij de voorgestelde informatiearchitectuur van de gemeente. Daarbij werd ook meegenomen de eventuele keuze voor een centraal gegevensmagazijn van waaruit het GIS gevoed zou moeten worden. Al snel werd duidelijk dat er een relatie bestaat tussen een GIS-beheerder en een (centraal) gegevensbeheerder. Inmiddels is er een open vacature voor deze functie.

Ter voorbereiding op de aanbesteding van een nieuw GIS softwarepakket heeft het projectteam andere gemeenten bezocht. In de zoektocht naar dé oplossing werd al snel geconcludeerd dat er geen pakket in de markt is dat

Het meest populair blijven de lucht- en panoramafoto's van CycloMedia. Deze worden jaarlijks vernieuwd.

Het projectteam GIS.
V.l.n.r.: Frans Trimpe
(Advies), Patrick
Rentinck (Sociaal
Ruimtelijke Ordening),
Wilfred de Ruijter
(Ingenieursbureau),
Jeroen Meijne
(Ingenieursbureau),
Marijke Brücher
(Sociaal Ruimtelijke
Ordening). Niet op
de foto: Jim Visser
(Facilitair-ICT)

een werkbare standaard-oplossing biedt voor het ontsluiten en presenteren van de belangrijkste (basis)registraties van gemeenten. Veel schijnbare oplossingen zijn geboren uit hetzelfde groeimodel uit het fase 1 project, maar veelal niet ingegeven vanuit een duidelijke informatiearchitectuur met een centraal gegevensmagazijn.

Met deze conclusie in het achterhoofd bleek de oplossing voor een nieuw en modern GIS voor de hand te liggen: waarom FlexiWeb Classic niet updaten naar FlexiWeb XM op basis van GWS / GWP? Daarbij wordt de data op dezelfde manier ontsloten als in Flexiweb Classic. Zodra bekend is op welke wijze het team binnen de Mid-office het gegevensmagazijn vorm gaat geven zal de ontsluiting van de data naar Flexiweb opnieuw bekeken worden. Daarmee wordt tevens de mogelijkheid weer geopend om de bestemmingsplannen te presenteren op de website. De hoge ambitie was om dit te integreren in het Content Management Systeem zodat er aansluitend op bestemmingsplansoftware RO Totaal één workflow voor de bestemmingsplanprocedure zou ontstaan. Dat is tot op heden nog niet gelukt. Er zal vooralsnog gekozen

worden voor een op maat gemaakte mini-site vanuit een pop-up.

Een andere grote uitdaging is het via GIS ontsluiten van gegevens van de beheerders Openbare Ruimte. Vooralsnog kan door de leverancier van de beheerssoftware slechts een koppeling naar het GIS gemaakt worden maar kunnen er niet vanuit het GIS (voorbereidingen voor) mutaties overgebracht worden. FlexiWeb Classic bood al mogelijkheden door middel van PinPoint. De wens is om dit uiteindelijk ook als interactief element toe te voegen aan het nieuwste GIS. Buiten intern gebruik als voorbereiding op mutaties in de Openbare ruimte kan dan ook gedacht worden aan een online 'meldpunt Openbare Ruimte' en grafisch ondersteunde inspraakformulieren bij bestemmingsplanprocedures.

De webbased en generieke oplossing van FlexiWeb XM in combinatie met het gegevensmagazijn uit de Midoffice levert de basis voor een professioneel GIS met genoemde functionaliteiten. Qua gegevensmanagement kan het externe GIS in theorie dezelfde data gebruiken als het interne GIS: éénmalig registreren en meerdere malen

hergebruiken is daarbij het motto. Als toekomstige ontwikkeling kan vanuit die gedachte gestreefd worden naar een integratie met het documentair informatiesysteem (CORSA van softwareleverancier BCT) en het aanbieden van gegevens aan de burgers, toegesneden op de persoon door de koppeling met het burgerservicenummer.

Vooralsnog wacht de gemeente de komende maanden de implementatie van FlexiWeb XM. Er is samen met Bentley gekozen voor een intensieve implementatie met een korte doorlooptijd. Tegelijkertijd zullen op korte termijn de nieuwste Cyclomedia foto's met meetmogelijkheden al de groei naar een nieuw, professioneel GIS inleiden. ■

Het GIS is toegankelijk via Intranet. Daar staat ook een uitgebreide uitleg en worden de nieuwste thema's toegelicht.

Tips en Trucs in MicroStation

Tekst: Corné van Zunderd, gemeente Etten-Leur en Richard Zethof, TriCentric

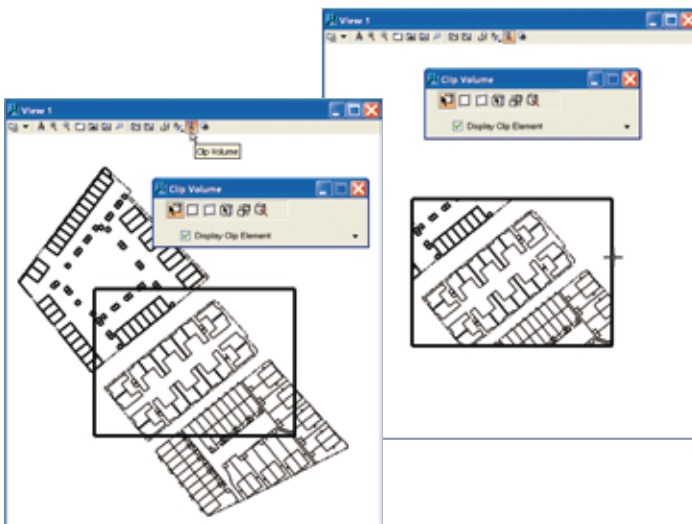
TAB-TOETS OM ELEMENTEN TE SELECTEREN

Vaak komt het voor dat er meerdere elementen dicht bij elkaar (of op elkaar) liggen. Gebruik voortaan de <Tab> toets om naar het volgende element te springen.

"One hand on the keyboard, one hand on the mouse."

ACTIVE FILE CLIPPING

In MicroStation kun je een element gebruiken om de actieve tekening inclusief referentiebestanden te clippen. Dit kan erg handig zijn als het project een groot gebied beslaat en je wilt kleinere gebieden aangeven. Het commando Clip Volume in de View ToolBox biedt hiervoor een aantal mogelijkheden: Element, 2 Points, Polygon en Element Range. Uiteraard is het ook eenvoudig om de clipping weer ongedaan te maken. Let wel op dat Clip Volume aanstaat bij de View Attributes.

DRAG EN DROP NAAR ATTRIBUTES TOOLBOX

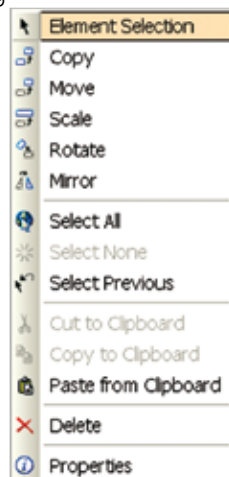
Een nieuwe, snelle, manier om eigenschappen van elementen te matchen, zodat deze eigenschappen de actieve eigenschappen in MicroStation worden, is om het element te 'slepen' naar laag, kleur, lijnstijl of dikte van de Attributes toolbox en daar 'los' te laten. Om alle eigenschappen te matchen kan het element naar de Symbology Preview gesleept worden.

SNEL (DE-)SELECTEREN VIA RESET POP-UP MENU

Als de rechtermuisknop ingedrukt wordt gehouden, verschijnt er een Pop-up Menu met daarin o.a. opties voor selecteren en deselecteren. Afhankelijk van de situatie, bijvoorbeeld of er al elementen geselecteerd zijn, zijn de volgende commando's direct te activeren:

- **Element Selection** (als er nog niets is geselecteerd): Start het commando Element Selection
- **Select All:** Alle elementen in de tekening worden geselecteerd
- **Select None:** Alle elementen worden gedeselecteerd
- **Select Previous:** De vorige selectie wordt opnieuw geactiveerd

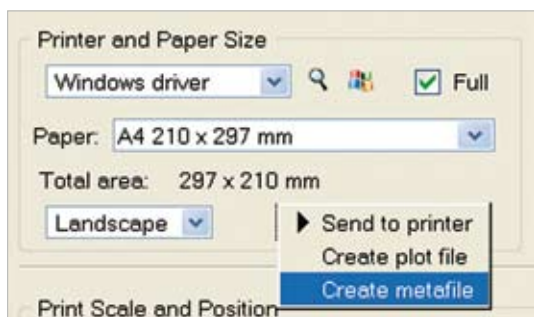
Let wel op dat bij Select All ook niet zichtbare elementen geselecteerd worden! Overigens kan hiervoor ook de sneltoets <Ctrl> + A gebruikt worden.

V8 XM Edition

EMF EN WMF

In MicroStation V8 XM Edition zijn de drivers voor het aanmaken van een EMF- (Enhanced Meta File) en WMF-bestanden (Windows Meta File) verdwenen. Toch is het mogelijk om een plaatje te maken. Kies hiervoor in plaats van Send to printer Create metafile en klik op print. Het opgeslagen bestand kan bijvoorbeeld worden ingevoegd in Word als een plaatje.

GEBRUIK VAN <ALT GR> TOETS

Soms halen tekenaars allerlei trucs uit om speciale tekens als ², ³ of ø te verwerken in een tekst. Als je een TrueType Font gebruikt in MicroStation kan dit heel eenvoudig. Gebruik de <Alt Gr> toets (rechts naast de spatiebalk) in combinatie met een andere toets. Bijvoorbeeld: <Alt Gr> + 2 levert ² op. 3 wordt ³, l wordt ø, c wordt ©, 5 wordt € en r wordt ®. Probeer maar eens.

CLIPPING MET ELEMENT

Veel MicroStation-gebruikers zijn gewend om een fence te gebruiken als zij een referentiebestand willen clippen. Het werkt, dus waarom verder zoeken. Maar het kan ook anders namelijk door bij het clippen gebruik te maken van een gesloten element. Dit heeft interessante mogelijkheden. Probeer het en je zult nooit meer anders willen.

Voorbeelden:

Plaats een gesloten element en klik op Clip Reference in de Reference dialogbox. In de Tool Settings wordt de methode nu automatisch op Element gezet (omdat geen Fence geplaatst is). Wijs vervolgens het element aan en accepteer met de linkermuisknop. Als het gebied toch niet helemaal naar je zin is, gebruik je gewoon Modify Element, of Move Element en de clipping past zich automatisch aan. Door het plotkader ook als Reference te koppelen kan hiervan bijvoorbeeld het binnenkader gebruikt worden als clip-element. Vervolgens kan de achtergrond verplaatst worden zonder het kader te verplaatsen. Erg handig als het plotgebied net niet goed gepositioneerd is.

Luxology's fotorealistische

Tekst: Louis-Paul van Amerongen, Witteveen+Bos

High Dynamic Range Imaging. Voorbeelden van belichten d.m.v. een Radiance HDRI-foto. Bij deze plaatjes is te zien dat kleur, lichtbron en reflectie afkomstig zijn uit de achtergrondfoto.

In het verleden had Bentley een goede positie op het gebied van 3D- en render-technologie in de CAD-wereld. Resultaten waren te vergelijken met die van de gespecialiseerde 3D-pakketten. Dit was voor veel organisaties een argument om een MicroStation licentie aan te schaffen. Er kon gewerkt worden met één programma vanaf het ontwerp tot en met de uiteindelijke visualisatie.

De laatste jaren is Bentley echter qua visualisatie- en 3D-technologie ingehaald door verschillende andere leveranciers. Concurrent Autodesk kocht bijvoorbeeld bedrijven op die zeer bekwaam zijn op dit gebied. Maya, 3D Studio en XSI gingen allemaal deel uitmaken van het Autodesk assortiment. De kennis die Autodesk hiermee binnenhaalde werd verwerkt in AutoCAD.

Bentley ging op zoek naar verbeteringen en kwam met een plug-in die het mogelijk maakte te renderen met Maxwell Render. Deze applicatie behoort tot de zwaargewichten in de renderwereld. Vooral op het gebied van realisme zijn er

maar weinig render-applicaties die hier ook maar bij in de buurt kunnen komen. Helaas heeft Maxwell één groot nadeel: rendertijden van acht uur voor één visualisatie zijn geen uitzondering. Daarnaast moet naast MicroStation Maxwell apart worden aangeschaft. Bentley keek verder en afgelopen zomer sloot het een overeenkomst met Luxology.

Luxology

3D software van Luxology wordt veel gebruikt in de reclame-, game- en film-industrie. Het succes is mede het gevolg van de Render Engine die Luxology heeft ontwikkeld. Deze engine staat bekend om zijn snelheid, veelzijdigheid en gebruiksvriendelijkheid. HDRI, instances, subsurface scattering, support voor computers met meerdere kernen (32x) en renderen over netwerken tot 50 computers behoren tot de mogelijkheden. De engine biedt daarnaast functionaliteit om wijzigingen real-time te bekijken in ray trace kwaliteit.

MicroStation V8i

Vanaf versie V8i is de fotorealistische render-technologie van Luxology verwerkt in MicroStation. Gebruikers hebben echter nog niet de beschikking over alle mogelijkheden van deze Render Engine. Displacement, HDRI en support voor computers met meerdere kernen zijn voorlopig de enige zaken die ondersteund worden. Naar verwachting zullen de overige functies snel worden ingepast.

Material Editor

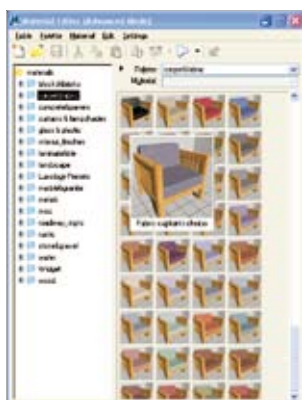
Wie de Material Editor opent, zal merken dat er een aantal nieuwe functies zijn bijgekomen. Wat meteen opvalt, zijn de nieuwe Preview Display types. De teapot en een Bentley logo zijn hier toegevoegd. Verder zie je een vergroting als je hier met de muis overheen beweegt. Als je een materiaal wilt wijzigen (in Advanced Mode) zullen ook een aantal nieuwe functies opvallen. Naast Bump

Displacement. Met de combinatie van een plat vlak, een depth map (een plaatje waarbij d.m.v. grijstinten diepte aangegeven wordt) kan eenvoudig diepte gegeven worden aan bijv. een gevel.

Render Engine

zit een optie om deze op Displacement te zetten. Met Displacement kan je, net als bij de Bump, een zwart-wit map gebruiken om detail/diepte aan te brengen. Met Displacement kan je dit ook nog eens controleren.

Material Editor. De preview van een materiaal hoeft niet meer uit alleen een bol of een kubus te bestaan.

Ook een opvallende functie is Refract, ook wel Index of Refraction (ior) of brekingsindex genoemd. Dit is de verhouding van de lichtsnelheid in een vacuüm en de lichtsnelheid in het materiaal. Hiermee kan je zeer precies licht simuleren dat zich door een materiaal voortbeweegt. Helemaal onderin is er een optie voor Glow bijgekomen. Hiermee is het mogelijk om bijvoorbeeld een beeldscherm of tv te materialiseren.

De Luxology Render Window

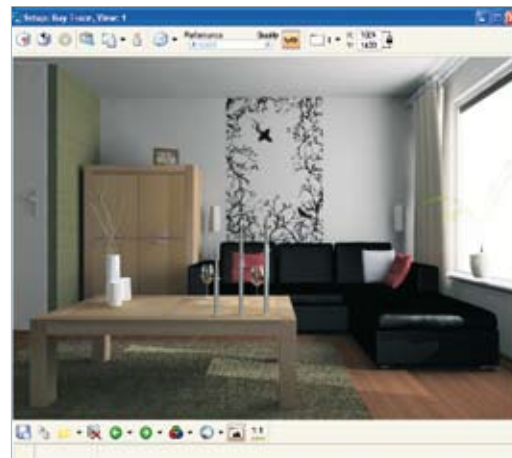
De grootste verandering zit in de nieuwe Luxology Render window. Dit venster wordt buiten MicroStation geladen, wat als voordeel heeft dat MicroStation tijdens het renderen gewoon gebruikt kan blijven worden. Dit venster heeft tal van nieuwe functies. Zoals bijvoorbeeld de Luxology View Setting. Bij deze optie is het mogelijk

om de omgeving en belichting in te stellen. De instellingen uit de Light Manager (Sky Light), achtergrond en belichting d.m.v. een HDRI-foto (Light Probe), een foto of een gradiënt behoren allemaal tot de mogelijkheden. Ook is er een mogelijkheid om deze instellingen op te slaan, zodat je een omgeving ook in een ander project kunt gebruiken.

Onder de Render Settings functie vind je tientallen instellingen. Deze zullen waarschijnlijk alleen gebruikt worden door de veeleisende gebruiker. Het gros van de gebruikers zal genoeg hebben aan de voorgeprogrammeerde instellingen.

Conclusie

Met de nieuwe Luxology Render Engine in MicroStation kunnen relatief gemakkelijk en snel natuurgetrouwe afbeeldingen van hoge kwaliteit gemaakt worden. Bentley blijft hiermee een serieuze speler op de 3D-markt. Bentley heeft echter ook aangekondigd dat het de ontwikkeling van de Maxwell plug-in heeft gestopt. Dit is naar mijn mening een gemiste kans. Het gebruiksgemak en met name de kwaliteit van de visuals van Maxwell zijn de lange rendertijden bij sommige opdrachten zeker meer dan waard. ■

Het nieuwe Luxology Render window.

Opmerkingen en uitleg

Het artikel is gebaseerd op MicroStation V8i met Luxology Render Update Version 07G.

DISPLACEMENT

Een hoogtemap waarbij het verschil in hoogte wordt aangeduid met grijstinten.

HDRI (HIGH DYNAMIC RANGE IMAGING)

Hierbij wordt de belichting berekend aan de hand van een foto met een hoog dynamisch bereik. Ook is er een nauwkeurigere reflectie mogelijk.

SUBSURFACE SCATTERING

Hierbij wordt berekend hoe licht door een materiaal gaat.

Links

- www.luxology.com
- Luxology presets:
www.vertexmonkey.com/presets_metal.php
- IOR tabel:
www.m3corp.com/a/tutorials/refraction.htm
- Bentley forum:
<http://communities.bentley.com/forums/Visuals>

Gemeente Breda migreert snel en probleemloos

Focus ligt op verbeterde zoekmogelijkheden en ontsluiting van topografie

De gemeente Breda is al sinds 2000 gebruiker van ProjectWise en hiermee één van de eersten met de invoering van deze software. ProjectWise was nog maar net de naam van TeamMate verloren of Breda was al bezig. Zoals dat in veel gemeenten gebruikelijk is, werd ook in Breda een projectteam samengesteld dat de invoering in detail ging voorbereiden.

Oors naar ProjectWise XM

Geografisch basismateriaal

Tekst: Johan Vreede, Studio 4D

Van inrichting van folderstructuur (toen nog vaults geheten) tot attributen per document en een duidelijke workflow per afdeling. Tot op heden wordt deze workflow nog gehanteerd en ook de nieuwste (eigen) uitbreidingen op ProjectWise zijn daarop afgestemd. In de loop van de afgelopen jaren is het gebruik van ProjectWise voor CAD operators een vanzelfsprekendheid geworden. Nagenoeg alle beschikbare tekeningen (MicroStation en AutoCAD) zijn te vinden in of maken gebruik van ProjectWise. Iedere gebruiker weet uit zijn hoofd dat de map C:\TABS bedoeld is voor het werken met documenten die door ProjectWise beheerd worden. De naam TABS verwijst naar de naam van het oorspronkelijke project bij de invoering van ProjectWise: Tekeningen Archief en Beheer Systeem.

Aan het woord zijn René de Deugd, Renske Eernisse en Peter Nieuwlaat: alledrie ProjectWise-gebruikers van het eerste uur. René is applicatiebeheerder ProjectWise en Renske en Peter zorgen - samen met collega's Alex en Arno - ervoor dat MicroStation en alle applicaties op elkaar afgestemd zijn en volgens de interne afspraken kunnen werken. Momenteel is het vooral RoPlan dat de aandacht heeft, maar alle denkbare vragen over MicroStation binnen gemeente Breda worden door hen beantwoord.

Werkplan voor de migratie naar XM

René vertelt dat Breda eind 2008 gestart is met de migratie van ProjectWise 2004 naar ProjectWise XM. De migratie maakt deel uit van een totaal migratietraject binnen de gemeente naar het XM platform en juist deze gemeentebrede afstem-

ming is ook de reden dat voor XM en niet meteen voor V8i werd gekozen. Peter vult aan dat Breda voor zo'n migratietraject al een kant-en-klaar draaiboek klaar had liggen. Bij de migratie van V7 naar V8 is in detail beschreven welke activiteiten achtereenvolgens nodig zijn, hoe de onderlinge afstemming is en vooral ook hoe het gedocumenteerd en gecommuniceerd moet worden.

In dit plan is ook opgenomen hoe - in nauw overleg met systeembeheer, netwerkbeheer en werkplekbeheer - het uitwerken van scripts, tests en crosstests vorm gegeven wordt. Het feit dat een dergelijk plan van aanpak beschikbaar was heeft veel voordeel opgeleverd voor de snelheid van handelen in dit XM migratietraject.

Inrichting ProjectWise

Renske legt de inrichting van ProjectWise uit. De inrichting van Project-

Wise kent enerzijds een projectstructuur en anderzijds een productstructuur. Dat wil zeggen dat per afdeling zowel de producten die door een afdeling gemaakt worden snel te vinden zijn, als de projecten die door die afdeling uitgevoerd worden. Uiteraard is daarbij de overgang van 'eindproject' naar 'nieuwproduct' nauwgezet uitgewerkt. Daarnaast heeft elke gebruiker een eigen werkgebied om persoonlijke documenten te bewaren.

Door alledrie wordt benadrukt dat over het aantal attributen dat per document geregistreerd zou moeten worden bij de opzet van het systeem, uitgebreid gediscussieerd is. Uiteindelijk is voor een afgewogen set gekozen die zowel geschikt is voor de praktische hanterbaarheid door de tekenaar als voor snelle terugvindbaarheid en archivering. Attributen als "classificatienummer" en "vernietigingsjaar" wijzen al naar »

ProjectWise-gebruikers van het eerste uur. V.l.n.r.: Renske Eernisse, René de Deugd en Peter Nieuwlaat.

Aan de beheerkant van ProjectWise is in de loop van de jaren het nodige gepionierd.

de afstemming met Archiefbeheer. Ondanks de uitgebreide zoekmogelijkheden van ProjectWise vond gemeente Breda het van belang om ook de bestandsnaamgeving aan strikte regels te laten voldoen. Daarbij zijn in de naam van het bestand ook afdelingsnaam, projectnaam en/of productnaam gecodeerd opgenomen. (Uiteraard heeft ook Breda te kampen met veranderende afdelingsnamen en dit betekent dat de codes op gezette tijden aangepast moeten worden.)

Maatwerk

Maatwerk bij ProjectWise biedt veel mogelijkheden voor uitbreiding van functionaliteit, maar heeft als nadeel dat de routines bij elke nieuwe versie van ProjectWise opnieuw gecompileerd moeten worden. Toch heeft Breda bewust gekozen voor een klein aantal maatwerkdelen en de hercompilatie van versie 3.1.1 naar V8 2004 en nu naar V8 XM heeft geen problemen opgeleverd.

Een bijzondere maatwerkuitwerking is de behandeling van fase-documenten. Ondanks nieuwere ontwikkelingen houdt Breda vast aan de beproefde methode om documenten die in een bepaalde definitieve fase gekomen zijn op te slaan als pdf en het werkdocument de status Archief te geven. Ondergronden die gebruikt zijn en voor het beeld van het document van belang zijn, worden geacht in het document gekopieerd te worden. Voor geografische informatie is een methodiek van regelmatige verversing van bestanden uitgewerkt en deze methodiek wordt ook met de komst van Oracle Spatial nog steeds ondersteund.

Bovendien is maatwerk voor het koppelen van de meest gebruikte ondergronden beschikbaar. Per thema kan men besluiten of in een aan te geven gebied de betreffende ondergrondstekeningen automatisch gekoppeld zullen worden.

Beheer van ProjectWise

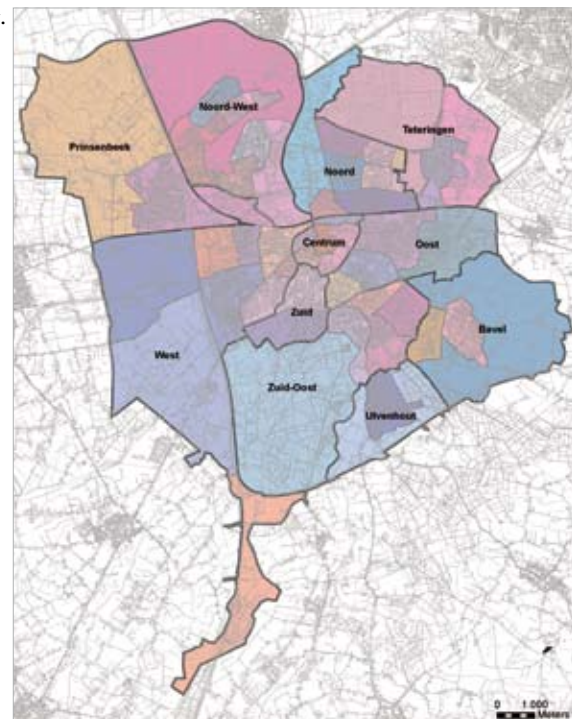
René haalt aan dat aan de beheerkant van ProjectWise door Breda in de loop van de jaren het nodige gepionierd is. Zo is voor het onderhouden van diverse extra tabellen in ProjectWise (onder andere ten behoeve van de Document Creation Wizard) een werkomgeving in MSAccess beschikbaar waarmee de betreffende Oracle tabellen gevuld of aangevuld kunnen worden.

Daarnaast zijn in datzelfde systeem queries beschikbaar die de beheerder in staat stellen te zoeken naar documenten die bijvoorbeeld hun maximale gebruikstermijn overschreden hebben en om welke gebruikers het dan gaat.

Upgrade naar XM

De upgrade van ProjectWise van V8 2004 naar V8 XM is bewust afgestemd met de upgrade van basiswerkplekken (met Windows Vista) en met in gebruik zijnde applicaties op onder andere MicroStation, vertelt Renske. Toen al deze aspecten voor de XM software beschikbaar waren (vooral voor de third party applicaties) is de overgang naar XM gestart. GeoSpatial Search, Thumbnail Views en FileSpecifications zijn nieuwe mogelijkheden die met de invoering van XM nieuw ingevoerd zijn.

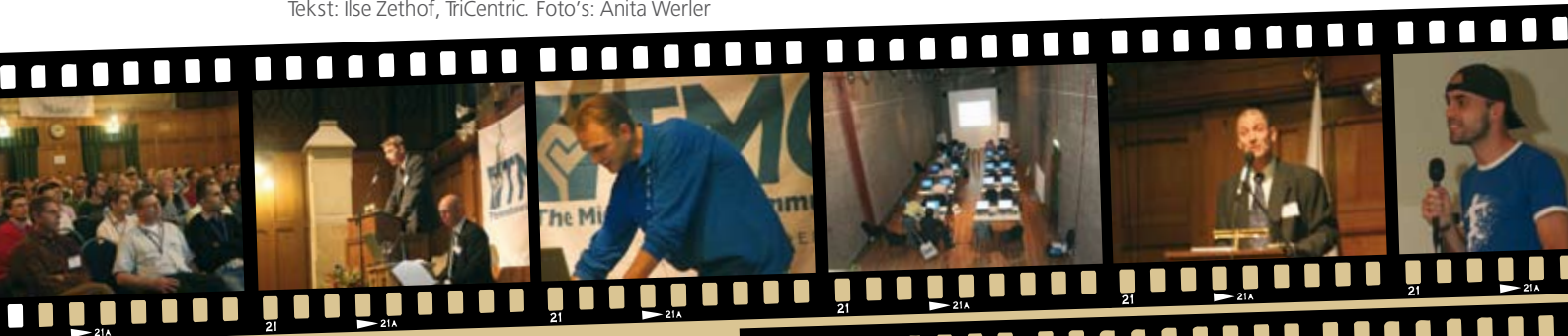
Ook de integratie van ProjectWise met Sharepoint heeft de aandacht, maar moet afgestemd worden met andere projecten die met de invoering van Sharepoint te maken hebben en is dus geen onderdeel van deze upgrade. Binnen ProjectWise ligt in deze upgrade duidelijk de focus op verbetering van zoekmogelijkheden en ontsluiting van topografische basis materiaal, maar er is ook ruim aandacht voor de integratie van Ruimtelijke Plannen (RoPlan) binnen ProjectWise inclusief de behandeling van daarbij horende tekstdocumenten. Juist de mogelijkheden om op coördinaat te zoeken bieden veel extra mogelijkheden om afstemmingsaspecten in ontwerpprojecten goed aan te pakken. Wat dat betreft voldoen de mogelijkheden van deze nieuwe versie precies aan de wensen van gemeente Breda. Vooral doorgaan dus. ■

Kaartgebied gemeente Breda

Presentatie door visualisatie in Beurs van Berlage

Tekst: Ilse Zethof, TriCentric. Foto's: Anita Werler

Traditiegetrouw organiseert TMC Nederland ieder jaar een informatieve conferentie voor haar leden. Ruim 200 geïnteresseerden kwamen naar de Beurs van Berlage om vakkennis op te doen en ervaringen uit te wisselen.

Het hoofdthema 'Presentatie door Visualisatie' liep als rode draad door de dag. Voorzitter Gerrit Jan Werler opende de bijeenkomst, gevolgd door een persoonlijke videoboodschap van Greg Bentley, waarin hij het belang van een lokale gebruikersvereniging benadrukte. Daarna kwam de directievoorzitter van Movares, ir. Johan van den Elzen, aan het woord. Zijn presentatie 'what you see is what you feel' ging in op de belevingswereld van visualisatie. Visualisatie is erg aan tijd onderhevig, wat zeker geldt voor de jonge generatie. Zij hebben behoefte aan andere, vaak snellere beelden. Interactie bij visualisatie wordt steeds belangrijker en directe response is gewenst. De tweede keynotespreker, Corné van Elzakker, docent cartografie/vormgeving bij ITC Enschede, gaf inzicht in de mogelijkheden die visualisatie biedt voor informatieoverdracht. Met name bij kaartmateriaal, omdat er volgens hem behoefte is aan thematische informatie.

VNMG

De Vereniging van Nederlandse MX-gebruikers was voor het eerst vertegenwoordigd op het Forum. De VNMG

had een eigen programma parallel aan de TMC-presentaties met onderwerpen als '3D en SE – een LAT-relatie?', Verificatie van wegontwerp, PowerCivil, 3D ontwerp met MX en MX voor geïnteresseerden. Omdat het succesvol bleek, zal ook in 2009 samengewerkt worden.

Focusgroepen

De MicroStation focusgroep hield een presentatie over de NLCS. De interesse was groot, omdat iedereen kon kennismaken met de inhoud en mogelijkheden van deze nieuwe CAD-standaard. Ook de technische presentatie 'configureren van een ontwerpstandaard in MicroStation' kreeg veel belangstelling. De ProjectWise groep had de toepassingen 'ProjectWise projecten' en 'Geospatial Management binnen ProjectWise' op het programma staan. De RoPlan mensen besteedden aandacht aan RoPlan en WRO en tijdens de 3D presentaties werd ingegaan op animaties maken met parameters en werd een live demo bijgewoond van distributed rendering. Voor de geosessies waren interessante sprekers uitgenodigd, waaronder iemand van

TomTom, die de wereld achter hun technieken en producten liet zien. De Flexiweb/GWS groep presenteerde samen met Bentley hun nieuwe plannen en gemeente Heerhugowaard vertelde over hun gemeentebreed GIS-project.

Sponsors

Hoofdsponsor Bentley Institute organiseerde, de altijd goed bezochte, hands-on sessies over Bentley Map, ProjectWise InterPlot en een kennismaking met Bentley Institute OnDemand eLearning. Op de expositie was Bentley vertegenwoordigd met drie andere sponsors. BTM Software demonstreerde hun nieuwe DRAWbridgeForSharePoint, een CAD-integratie in een Microsoft SharePoint-omgeving. The People Group kwam met een groot team en vertelde over hun succesvolle manier van vakmensen plaatsen bij CAD- en GIS-organisaties. En het nieuwe bedrijf CAD2Reality had veel bekijks met hun gedetailleerd geprinte 3D-modellen. Standup comedian Lambert-Jan Koops sloot de succesvolle dag op ludieke wijze af. ■

Tekent u al volgens de NLCS

Tekst: John Schippers, Para_Graph (John.Schippers@ParaGraph.nl)

In de vorige MicroVisie stond een artikel over de NLCS, de nieuwe 2D CAD standaard voor tekenwerk binnen de GWW-sector. Op 12 november 2008 is die standaard door de NLCS-commissie gepresenteerd in het LEF future center van Rijkswaterstaat. De standaard is daar overhandigd aan de heer Nijssen, voorzitter van de Bouw en Informatie Raad. Op zijn beurt gaf de heer Nijssen de standaard symbolisch weer door aan de gebruikers, want zij zijn het, die met de standaard moeten gaan werken. Wil dat nu zeggen dat de tekenaars en ontwerpers in de GWW-sector al aan zet zijn?

Waar moet u beginnen?

Iedereen kan op de site www.nlcs-gww.nl de formele beschrijving van de standaard en de bestanden downloaden. Ook is er een forum om vragen te stellen. Iedereen kan dus met de NLCS aan de slag. Maar u zult merken dat het een omvangrijk verhaal is. Vooral als u gaat beseffen welke combinaties er allemaal mogelijk zijn. Het vraagt veel van de gebruiker om dit foutloos en consequent toe te passen. De NLCS-commissie begreep dat zelf ook. Daarom achtte zij het nodig dat er software is voor het makkelijk toepassen van de standaard. Zij heeft daarvoor ook software leveranciers uitgenodigd en bij de opzet van de standaard betrokken.

Software voor de NLCS

Voor u als MicroVisie lezer beperk ik het even tot de Bentley software. Bentley zelf heeft aangegeven dat zij een lokalisatie zal maken voor de MX software en voor PowerCivil. Veel gemeenten gebruiken MicroStation voor hun civieltechnische tekenwerk. Bij de presentatie van de standaard liet Para_Graph het programma Organize zien waarmee op eenvoudige wijze volgens de NLCS standaard getekend kan worden.

Organize

Organize heeft een flexibele en open structuur. Er is een standaard opzet, een datamodel, voor de NLCS. Maar de applicatie beheerder kan de items ook naar eigen inzicht anders groeperen. Organize legt als het ware een laag over de NLCS standaard en toont u de mogelijkheden in de u bekende terminologie. Op de achtergrond verzorgt Organize de NLCS-instellingen. Daarnaast zijn er de nodige extra tools die het tekenwerk vereen-

standaard?

voudigen. Dit alles samengevoegd in één dialogbox waarvan de inhoud zich aanpast aan de keuze van de gebruiker.

Is er echt software nodig?

Hoewel de standaard logisch is opgebouwd, blijft het toch vrij lastig en veel werk om dit in standaard MicroStation toe te passen. En ook consequent toe te passen en steeds op dezelfde manier te blijven toepassen. Wie heeft er niet de ervaring dat je hetzelfde de volgende week net weer iets anders doet. Een voorbeeld: volgens de NLCS kan een tekst op verschillende niveaus (lagen) voorkomen. Dit is gedaan om met filters teksten wel of niet te laten zien. Iedere laag kan een toevoeging krijgen voor een tekst op verschillende grootte, dus T18, T25, T35, T50, etc. En dan zijn er ook nog toevoegingen voor arceringen, aanpijlingen, etc. In AutoCAD is men gewend steeds lagen aan te maken; de MicroStation gebruiker werkt met libraries. Maar hier is dat onhandig. Organize kan deze lagen eenvoudig voor u aanmaken. U kunt helemaal zonder voorgedefinieerde lagen werken, of u kunt de basislagen in een dgn-library opnemen en speciale lagen door Organize laten aanmaken.

Met Organize heeft u een verkenner structuur waarin de mogelijkheden zijn vastgelegd. Als u lijnen of vlakken plaatst, kunt u daar direct een tekst of een aanpijling bij plaatsen. Organize stelt de juiste lagen in of maakt de juiste laag voor u aan. Maar niet alleen de laag, ook de tekstkenmerken, de instellingen voor de arceringen en maatvoeringen. Bij vlakken kunt u gelijk

de arcering plaatsen, waarbij de arcering onder een hoek kan worden geplaatst. Naast veel tekenfuncties kent het programma ook modules voor het maken van calculaties en een legenda. U kunt een sheetfile laten aanmaken van een deel van de tekening waarbij gelijk het kader en de onderhoek worden geplaatst en de designtekening wordt geclipt. U kunt ook makkelijk een sheetfile laten maken met een compositie van verschillende delen uit meerdere designfiles. Organize verzorgt de rotatie, verplaatsing, de verscaling en het clippen van de referentiefiles. Organize kan ook de tekening controleren of deze aan de NLCS-standaard voldoet.

Met Organize hoeft u zich eigenlijk niet bezig te houden met het toepassen van de standaard. Dat wordt voor u verzorgd. U kunt zich gewoon richten op het uitwerken van uw project, waarbij de gebruikers weinig zullen merken van de overschakeling naar de NLCS.

De stand van zaken

De NLCS commissie heeft een formele beschrijving waarin de standaard vast ligt. Daarbij horen verschillende (Excel) bestanden met lagenindelingen. Daarin staan custom line styles genoemd, maar hoe deze er uitzien is nog niet vastgelegd. Ook text styles, dimension styles, arceringen en cellen zijn, op het moment dat ik dit schrijf, nog niet exact uitgewerkt. De commissie heeft toegezegd nog een aantal bestanden beschikbaar te stellen, maar niet alles. Bijvoorbeeld geen bibliotheken met verkeersborden, want die zijn elders vastgelegd. ■

Maak de NLCS tot úw standaard

Voor u als gebruiker is het belangrijk om over de juiste bestanden voor MicroStation te beschikken. Anders krijgen we geen standaard tekeningen. Als de laatste bestanden zijn toegevoegd, komt er een testperiode met een aantal pilot-projecten. In deze periode kunt u nog op- en aanmerkingen maken.

Daarom lanceert John Schippers het idee om binnen de TMC een werkgroep op te richten die zich, in deze starttijd van de NLCS, bezighoudt met het toepassen van de standaard in MicroStation. Zo'n groep gebruikers kan ook beter de wensen van MicroStation gebruikers verwoorden naar de commissie en heeft door zijn grotere achterban meer inbreng. Een werkgroep kan u ook informeren over de standaard en kan de NLCS verder uitwerken binnen MicroStation.

Ziet u ook het belang in van een NLCS-werkgroep?

Mail dan naar NLCS@tmc-nederland.nl en maak de NLCS ook tot úw standaard.

Dialogbox verharding met dgn

Bentley®
Sustaining Infrastructure

Jan Blaauboer

Industry Sales Director Bentley Benelux

Even weggeweest...

Allereerst dank aan TMC dat Bentley uitgenodigd is een terugkerende column in MicroVisie Magazine te verzorgen. Samen met mijn collega's ga ik mijn best doen deze columns zo luchtig en leesbaar mogelijk te houden – zware kost krijgen wij al genoeg over ons heen...

Zoals een aantal van u weet was ik lang geleden, pakweg zo'n 18 jaar, ook al betrokken bij Bentley en MicroStation. Toen was het leven simpel – er was slechts 1 product: MicroStation. En GIS lag nog in haar wiegje.

Ooit ben ik mijn loopbaan begonnen als landmeetkundige. Toen – de jaren 80 van de vorige eeuw – was landmeten iets voor specialisten, mannen (sorry dames, er waren toen maar weinig vrouwelijke landmeters) met rood-witte stokken... Ik zou haast zeggen: onbegrepen en onbemind... 20 jaar later, dankzij routeplanners, slimme PDA's en meer van dit alles, is GIS bijna hot! Ik zeg bewust 'bijna'. Er zijn nog talloze gebieden waar GIS ook een rol kan spelen en waar dat op dit moment nog niet gebeurt. Gelukkig zijn organisaties als Geobusiness Nederland (waar Bentley in participeert) druk bezig GIS breed onder de aandacht te brengen. Zo zijn er bijvoorbeeld op Bouw & ICT dagelijks sessies waarin GIS gepromoot wordt.

'Bouw' leidt mij naar TLI – Transportation & Local Infrastructure, de business unit waar mijn team deel vanuit maakt. Opgezet omdat er synergie is tussen 'civiel' en de gemeentelijke overheden. Goed voorbeeld: veel ingenieursbureaus die klant van TLI zijn hebben gemeentes – die ook klant van TLI zijn – tot klant. Een voorbeeld is ook de NLCS standaard. De deelnemerslijst van een recente NLCS meeting bekijkend, viel het grote aantal gemeentes dat deelnam direct op. Bentley is bezig relevante producten, met name MX en PowerCivil, geschikt te maken voor NLCS.

Na pakweg 20 jaar afwezigheid vind ik een markt waar veel aan het gebeuren is en dat maakt de komende jaren interessant voor u als klant en ons als leverancier. We hoeven ons zeker niet te vervelen!

jan.blaauboer@bentley.com

COLOFON

MicroVisie Magazine, onafhankelijk vakblad voor gebruikers van Bentley software, richt zich op management, beleidsvorming en toepassing van o.a. CAD, GIS en document management software. MicroVisie Magazine is een uitgave van The MicroStation Community Nederland.

TMC NEDERLAND

Postbus 38, 5680 AA Best
Telefoon: + 31 499 330894
Fax: + 31 499 330626
Email: info@tmc-nederland.nl
Website: www.tmc-nederland.nl

REDACTIE

Ilse Zethof
Email: microvisie@tmc-nederland.nl

MET MEDEWERKING VAN:

Louis-Paul van Amerongen, Jan Blaauboer, Nico van Caspel, Michel Dekker, Willem Hartzuiker, Gerrit Jacobs, Erwin van Leiden, Colin van Oosterhout, Paul Rentinck, John Schippers, Frans Trimpe, Ben Verstegen, Johan Vreede, Richard Zethof en Corné van Zunderd

ABONNEMENTEN

Voor informatie over abonnementen: Mary van der Meer: +31 499 330894

Verschijnt 3x per jaar.

Nederland: 25 euro per jaar.

Abonnement is inclusief persoonlijk lidmaatschap TMC Nederland voor 1 jaar (persoonlijk lidmaatschap is niet overdraagbaar op een collega). Een andere vorm van (bedrijfs-) lidmaatschap is uiteraard mogelijk. Informatie op te vragen bij secretariaat TMC. Abonnement/lidmaatschap kan op elk gewenst tijdstip ingaan, maar wordt gefactureerd per kalenderjaar (januari t/m december) of een deel daarvan. Alle abonnementen/lidmaatschappen worden automatisch verlengd, tenzij de abonnee voor het einde van het jaar schriftelijk opzegt. MicroVisie Magazine wordt gratis verspreid onder leden van TMC Nederland.

VORMGEVING

soutdesign.nl

DRUKKERIJ

Ovimex, Deventer

COPYRIGHTS

Het auteursrecht op deze uitgave en op de daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in deze uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander, onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de Auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle overige rechten overdraagt aan de uitgever. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden welke in de uitgave mochten voorkomen.

the **people**group™

united professionals

BAG tekenaar nodig?

Neem voor meer informatie vrijblijvend contact met ons op: info@thepeoplegroup.nl
of kijk op onze website voor meer actuele vacatures.

- CAD diensten
- Ingenieursburo
- INFRA projecten
- CAD consultancy

CAD people™

ENGINEERING people™

INFRA people™

IT-PRO people™

proud members of the **peoplegroup**™

Let op,
ons adres
is gewijzigd!

The People Group bv
Kuiper 5, Het Hoog
5253 RJ Nieuwkuijk
The Netherlands

mail info@thepeoplegroup.nl
site www.thepeoplegroup.nl
t +31(0) 73 523 67 78
f +31(0) 73 511 35 94

in samenwerking met **Bentley**

RoCreëer

+

RoBeheer

Wro voortgang

Procedure
- monitoring
- tijdsplanning

Wro procedures

voorbereiding
concept
voorontwerp
inspraak
ontwerp
zienswijzen
vaststelling
beroep
onherroepelijk

Wro planvorm

(moederplan)
herzieningen
wijzigingen
uitwerkingen
onthefingen

RoPubliceer

Crotec dienstverlening:

- Advies
- Detachering
- Productie
- Software
- Weboplossingen

De eisen die worden gesteld aan de opzet van ruimtelijke plannen conform de Wet ruimtelijke ordening vragen om specifieke deskundigheid. Crotec biedt de benodigde technische en inhoudelijke kennis.

Crotec

Hoofdvestiging 's-Hertogenbosch
Vestiging Amsterdam
Vestiging regio Zwolle/Meppel
www.crotec.nl
(073) 523 3950
info@crotec.nl